

Onderwijsvernieuwing, een nieuw verbond.

18 oktober 2013.

Missie

Het voortbestaan van de **kleine scholen** op het platteland staat ter discussie. Schaalvergroting wordt betracht; het onderwijsaanbod verschaalt en leefbaarheid staat onder druk.

Onze inzet is om in de laatste school van een dorp beter en goedkoper onderwijs te garanderen en de gemeenschap te versterken.

De continue verbetering van de kwaliteit van het onderwijs staat voorop en is juist een motief om, met onderwijs op maat, een scherp profiel te kiezen. Dat is van belang voor de kwaliteit en diversiteit van het onderwijs, juist in gebieden waarbij besturen een monopolie hebben in het primair onderwijs.

We brengen maximaal zeven laatste scholen in een dorp, van verschillende denominatie en verdeeld over het land bijeen in een coöperatie. We maken binnen de coöperatie ouders, docenten en de dorpsgemeenschap verantwoordelijk voor het bestuur en het onderhoud van de eigen dorpschool/ deelcoöperatieve.

Het voorstel draagt bij aan de leefbaarheid van het platteland en verzekert burgerparticipatie.

Ons plan behelst een geïntegreerde onderwijskundige, maatschappelijke en financiële aanpak. Naar gelang van de omstandigheden van de participanten in de verschillende regio's kunnen en zullen onderdelen gefaseerd in de tijd worden gerealiseerd.

De uitwerking van ons plan stuit op bestuurlijke regels en wettelijke voorschriften. De initiatiefnemers vragen in aansluiting op een advies van de Onderwijsraad van mei 2010 (Verzelfstandiging in het Onderwijs I.) om in het kader van een experiment van de wet op het primair onderwijs, hen het initiatiefrecht te geven om met de scholen uit bestuurlijke constellaties te stappen en een nieuwe school op te richten. Om ons doel te realiseren: **beter, goedkoper onderwijs, een versterking van de gemeenschap in een verbonden en betrokken Nederlandse samenleving** is het van belang dat ons experiment een looptijd kent van ten minste acht jaar.

In het bijgesloten concept treft U de contouren aan van ons plan.

1. Inleiding.

De specifieke kwaliteiten van het onderwijs in kleine scholen en de kracht van dorpen worden te gemakkelijk uit het oog verloren. Vaak bestaat in een kleine school een uitgebalanceerd pedagogisch didactisch klimaat waarbij ieder kind onderwijs op maat krijgt en zich bewust wordt dat hij of zij altijd de ander nodig heeft. Bovendien vormt de school het kloppend hart van de dorpsgemeenschap.

Het bestuur van het primair onderwijs is thans in handen van een schoolkoepel die op afstand van de overheid en van de dorpen is geplaatst. Uitzonderingen daar gelaten is de afstand van het bestuur in het onderwijs tot de gemeenschap vaak wel zeer pregnant; niet zelden leidt die afstand tot vervreemding, zowel binnen de schoolbesturen als binnen de dorpen.

In ons plan, 'Onderwijs in een nieuw verbond' kiezen we nadrukkelijk voor onderwijs op maat. In de scholen wordt gewerkt met drie of vier groepen (van gemiddeld zestien leerlingen). Het onderwijs, op maat van ieder kind in een afgewogen pedagogisch didactisch klimaat, is (na eventueel een overgangperiode in sommige van de 'grote' kleine scholen) kenmerkend voor het onderwijs.

We brengen in een koepel zeven kleine scholen van verschillende denominaties, verspreid over het land bij elkaar. De zeven dorpen en scholen vormen een coöperatief verband. Financiering van de individuele school loopt thans via het BRIN nummer naar de individuele school; straks beogen we financiering via de coöperatie naar en op basis van iedere deelnemende school, alsof er sprake is van één BRIN nummer.

De bestuurlijke (en financiële) verantwoordelijkheid voor de school en (het beheer van) het schoolgebouw vallen onder de verantwoordelijkheid van docenten, ouders en dorpsgemeenschap. In ieder dorp wordt een deel-coöperatie opgericht ten behoeve van het 'onderwijs in het betrokken dorp'. Daardoor draagt de lokale gemeenschap de betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor faciliteren of mogelijk maken van het onderwijs.

We zorgen er voor dat onze scholen het kloppend hart worden of blijven van de dorpsgemeenschap, weten ons verbonden met de zorgen en problemen in de regio maar ook met die in de grote steden, elders in het land. Niet in het minst door actieve uitwisseling van kennis en ervaring.

Grote steden worden geconfronteerd met een aantal problemen: het lukt onvoldoende om jongens op te leiden tot onderwijzer in het basisonderwijs. De ontwikkeling naar passend onderwijs vraagt om specifieke kwaliteiten: je moet het gedifferentieerd lesgeven onder de knie krijgen. Dat is in grote scholen met traditioneel klassikaal onderwijs niet vanzelfsprekend; in de kleine scholen juist een basisvoorwaarde en een specifieke kwaliteit.

Ook in grote steden komen gezinnen met kinderen in de knel. De oorzaken daarvan zijn velerlei. Gezinnen uit de grote steden zouden, desgewenst, baat kunnen hebben om voor kortere of langere tijd te verblijven in een veilige, rustige en overzichtelijke leef en

schoolsituatie. Op tijd eten en drinken, op tijd naar bed en intensieve aandacht door het onderwijs op maat.

In ons voorstel brengen we deze elementen bij elkaar. In samenwerking met de gemeente Amsterdam willen we jongens uit de grote stad langdurige en intensieve stageplaatsen aanbieden ('learning on the job') opdat zij het gedifferentieerd (passend) onderwijs onder de knie krijgen en leren om belangrijk te zijn binnen de gemeenschap.

In onze dorpen vangen we in maximaal twee wisselwoningen gezinnen uit de grote steden op die voor kortere of langere tijd gebaat zijn bij een veilige, rustige en overzichtelijke leef en schoolsituatie. Voor de financiële verantwoordelijkheden en verplichtingen worden afspraken gemaakt tussen alle betrokken partijen en het ministerie van Sociale Zaken.

In de dorpen is een flankerend beleid. Met dit beleid wordt bedoeld een stimulering (naar werk/ maatschappelijke participatie)- en (her)scholingsprogramma, niet alleen bedoeld voor de betrokken ouder(s)/gezinnen maar ook voor de lokale bevolking. Een en ander sluit aan bij de plaatselijke noden en mogelijkheden en past, al dan niet, in het bv. Europees plattelandsbeleid/ regionale ontwikkeling.

De kracht en de betrokkenheid van de lokale gemeenschap vormt een waarborg voor de financiële continuïteit. In algemene zin schept het voorstel een begin van een nieuwe verhouding tussen overheid, publieke voorzieningen en gemeenschap.

In ons experiment wordt op bestuurlijk en onderwijskundig vlak intensief samen gewerkt. Om de verbondenheid ook voor de kinderen direct zichtbaar en concreet te maken gaan we graag in op het aanbod van het innovatieve bedrijf Yalp uit Goor en de TU Delft om op de schoolpleinen van de deelnemende scholen een pilot van een nieuw speeltoestel (waarin de techniek van de computer, educatieve spelletjes en buiten spelen wordt gecombineerd) te plaatsen. De kinderen kunnen dan niet alleen met elkaar op het plein spelen maar ook met de kinderen in de andere, deelnemende dorpen.

In de afgelopen maanden hebben we het plan voorbereid en uitgewerkt. Daartoe hebben vele gesprekken plaats gevonden, op velerlei niveau. Ook met de vakbonden (AOB en CNV onderwijs) hebben wij een goed gesprek gehad en zullen elkaar weer op zoeken zodra we een volgende stap hebben kunnen zetten.

De looptijd van het experiment is ten minste acht jaar.

2. Doel

De betekenis van het experiment 'Onderwijs in een nieuw verbond' is om te komen tot een nieuw onderwijsmodel dat een aantal actuele doelen dient en nieuwe verbindingen in de samenleving legt. Het nieuwe model past ook in de beweging naar passend onderwijs. Bovendien voorzien we een nieuwe meer flexibele onderwijsfinanciering waarbij bovendien de kracht en betekenis van de gemeenschap wordt gebruikt en versterkt. We hopen met het experiment een stimulans te zijn voor onderwijskwaliteit in de regio en bovendien, door een praktijk gedreven opleiding, meer jongens op te leiden tot onderwijzer voor het basisonderwijs en hen te scholen in het onderwijs op maat.

Onder deze hoofddoelstelling liggen meerdere subdoelstellingen:

- Onderwijs op maat voor ieder kind.
- Een coöperatie van maximaal zeven kleine scholen, verdeeld over het land; verbonden met (partners in) de vier grote steden: Amsterdam, en Utrecht.
- Praktijk gedreven onderwijs 'Learning on the job' voor Pabo studenten (bij voorkeur jongens) uit de grote steden, gericht op gedifferentieerd (passend) onderwijs.
- School als kloppend hart van de gemeenschap; verbondenheid van school team met het dorp en (mede) verantwoordelijkheid van het dorp (dorpsraad) met de school;
- In ieder dorp opvang voor enkele (een-ouder) gezinnen uit de grote steden die baat hebben bij een veilige en rustige (school) omgeving; vanzelfsprekend geldt dat zo'n gezin hier in alle vrijheid voor kiest;
- Voorkomen van lesuitval in de grote steden;
- School als doorlopend kindcentrum;
- Het experiment beoogt een voorbeeld te zijn voor andere dorpen die verantwoordelijkheid voor kleine scholen willen opnemen, de specifieke vorm van onderwijs beogen en een verbinding willen aangaan met steden, elders. Daarbij zal elke nieuwe koepel niet groter worden dan zeven scholen. Zo blijft de kleinschaligheid een bron van kracht, overzichtelijkheid en vertrouwen.

3. Pedagogisch didactisch klimaat/ Onderwijs op Maat.

3.1 Organisatie:

In combinatieklassen bv. 1+2 / 3+4+5/ 6+7+8. (onder-, midden- en bovenbouw).

Iedere combinatieklas heeft een eigen klassenruimte.

Daarbij een grote gemeenschappelijke ruimte en een ruime hal die als extra klassenruimte benut wordt.

Zoveel mogelijk ruimten hebben een schuifwand om zodoende flexibel te kunnen werken. (Tijdens een rekenblok voor midden- en bovenbouw moeten leerlingen afhankelijk van hun rekenniveau voor instructie daar terecht kunnen waar die gegeven wordt.)

Voordelen combinatieklassen (ideaal aantal 16 leerlingen):

Differentiatie in leeftijden die net ver genoeg uit elkaar liggen.

Hanteren van een doorlopende leerlijn bij de cognitieve vakken.

Bij cognitieve vakken wordt instructie individueel en in niveaugroepen aangeboden.

Verwerking in principe zelfstandig met eigen verantwoordelijkheid. (zie weekschema).

De wereldoriënterende vakken worden aan jaargroepen of een combinatie van jaargroepen (afhankelijk van onderwerp) of de hele combinatieklas (project) aangeboden.

Expressievakken vinden meestal met de hele combinatieklas plaats.

Naast de activiteiten die volgen uit de instructiemomenten worden er per leerlingen of per niveaugroep extra activiteiten op maat aangeboden.(zie weekschema).

Voorbeelden:

Niet alleen een zwakke rekenaar krijgt extra oefeningen op zijn niveau, maar een sterke rekenaar net zo goed. Beide leerlingen moeten plezier in rekenen hebben en houden.

Door het koppelen van competenties (voorbeeld: een sterke taalklant, maar slechte tekenaar en een zwakke taalklant en een goede tekenaar maken een samen een verhaal met tekeningen)

leert men elkaar aanvullen, samenwerken, accepteren en ontwikkelt men niet alleen een beter zelfbeeld maar ook dat je elkaar nodig hebt.

De leerkracht is voor elke leerling een persoonlijke coach.

Hij bepaalt de aangeboden leerstof op basis van de mogelijkheden per vak.

Hij begeleidt week in week uit elke leerling met de verwerking van de werkzaamheden. Hij houdt overzicht, stimuleert, corrigeert en programmeert!

Er ontstaat zo een pedagogisch-didactisch klimaat waarin iedereen zich veilig, gewaardeerd en geaccepteerd kan voelen! Als dit klimaat er eenmaal is worden nieuwe leerlingen (van bouw naar bouw of die door verhuizing of problemen op een andere school) op een tolerante wijze opgenomen.

4. Kwaliteit van Onderwijs.

1. De kwaliteit van onderwijs en de voortdurende ontwikkeling van die kwaliteit wordt het uitgangspunt. Een school en onderwijsplan wordt in elke kleine school opgesteld in samenwerking met het onderwijsteam, ouders en vertegenwoordigers van de dorpsgemeenschap. Het plan wordt binnen de kring van zeven scholen ter toetsing aan (de teams) elkaar voorgelegd alsook aan contactpersonen bij de deelnemende Pabo's. Zo toetsen gelijken elkaar op kwaliteit en ontwikkeling (peer review).
2. Jaarlijks worden onderling ervaringen uitgewisseld (schoolplan, prestaties van elke deelnemende school) en worden onderlinge visitaties georganiseerd (bv. docenten groep 1 en 2; middenbouw: groep 3, 4, 5; bovenbouw: 6,7,8).
 - Doelen: kennismaking, leren van elkaar en kwaliteitsnormen vaststellen.
 - per school in kaart brengen van methode onafhankelijke (bv. Cito) en methode afhankelijke toetsing;
 - in beeld brengen van competenties leerkrachten;
 - in beeld brengen van netwerk van "hulp van derden", bv. ambulante begeleiding speciaal onderwijs, specialisten, enz.
 - streven naar leerkrachten die voldoende competentie voor gedifferentieerd onderwijs hebben;
 - samenwerking met PABO's om studenten voor dit soort onderwijs ervaringen met dit soort onderwijs op te doen (sturing, stages, enz.).
 - intensief contact en samenwerking met Onderwijsinspectie. (informereren, meedenken, knelpunten oplossen)
3. Het school/onderwijsplan wordt voorgelegd aan de Onderwijsinspectie en goed gekeurd.
4. Wanneer een leerling bij de school wordt aan gemeld wordt van hem/ haar een kort maar breed portret gemaakt waarin niet alleen specifieke kennisvaardigheden; worden beschreven en vastgesteld maar waarin ook sociaal emotionele en sociaal culturele aspecten worden belicht. Aan het eind van de schoolloopbaan van het kind wordt dit portret opnieuw gemaakt, met alle Cito gegevens daarbij maar ook alle andere aspecten van de ontwikkeling van het kind komen hier in aanbod.
5. Tegen die achtergrond en in de meest brede zin (denk aan de PO Vensters) wordt ook in iedere participerende school een openbaar verslag gemaakt van de ontwikkeling en de kwaliteit van het onderwijs.

6. De leerlingen ontmoeten in hun schoolloopbaan zo mogelijk ook de leerlingen van de andere deelnemende scholen in het land en ontmoeten leerlingen- scholen in de grote steden. (bv. bij sport/ cultuur/ educatieve uitwisselingen)
7. Bureaucratie is een belemmering voor de permanente ontwikkeling van de kwaliteit van het onderwijs en wordt dus gesaneerd.

5. De school in de gemeenschap.

1. De school speelt een centrale, bindende en stimulerende rol in de gemeenschap. De dorpsgemeenschap draagt verantwoordelijkheid voor het bestuur, het behoud en, bijvoorbeeld, het onderhoud van de school. De dorpsgemeenschap ontwikkelt (op die manier) een 'derde geldstroom'.
2. Het pedagogisch-didactisch klimaat en het onderwijs op maat impliceert een grote mate van betrokkenheid van ouders bij het onderwijs. De school onderhoudt een intensieve relatie met alle actoren in de lokale, regionale en landelijke samenleving.
3. Ten minste een van de leden van het onderwijzend personeel woont in het dorp.
4. De school fungeert als integraal kindcentrum; ook de kinderopvang wordt opgenomen en ondergebracht.
5. In de avonduren, weekeinden en vakanties kan de school gebruikt worden voor cursussen, lezingen en andere educatieve projecten.

6. Bestuurlijk.

1. In dit experiment verenigen zich zeven kleine scholen in een nieuw op te richten coöperatie met dependances (deelcoöperaties) in de verschillende dorpen.
2. Binnen de dorpen wordt het bestuur van de school georganiseerd in een (deel coöperatie) door docenten, ouders en de dorpsgemeenschap/ dorpsbestuur.
3. De nieuwe koepel wordt verbonden met(partners) in de grote steden (b.v. PABO opleiding; dienst maatschappelijke ondersteuning)
4. De zeven verschillende scholen hebben allen ten minste drie gecombineerde groepen van gemiddeld zestien kinderen. Gezamenlijk hebben zij dus 350 leerlingen en komen zo uit boven het wettelijke aantal van 200 kinderen die voor een nieuwe school noodzakelijk zijn.
5. Door eenvoudige, directe verbindingen (docenten, leerlinge ouders; school en partners) worden kostbare uren voor formaliteiten, regels en wetten vermeden. Op deze manier wordt een aanzienlijke kostenbesparing bereikt.
6. Regeldruk wordt weggenomen; alleen die regels gelden die bijdragen aan het onderwijs en een deugdelijke bedrijfsvoering.

7. Financiering.

1. Binnen de mogelijkheden van de experimentele fase; bekostiging volgens geldende OCW normen voor kleine scholen;

2. Financiering die thans gaat via het BRIN-nummer naar de individuele school verloopt straks via de coöperatie naar en op basis van iedere deelnemende school alsof er sprake is van zeven BRIN-nummers.
3. Binnen het experiment vragen wij voor iedere deelnemende school volledige vrijheid van besteding van alle middelen;
4. Ontwikkeling derde geldstroom in ieder van de deelnemende dorpen. Door directe betrokkenheid van de dorpsgemeenschap, door financiële participatie en/of zelfwerkzaamheid, door particuliere giften en door met de dorpsgemeenschap verbonden bedrijven, worden extra fondsen bijeen gebracht en gecontinueerd in de deelcoöperatie.
5. De betrokkenheid van de gemeenschap is een waarborg voor de continuïteit van de (deel) coöperatie. Beheer en exploitatie van het schoolgebouw zijn voor rekening van de deelcoöperatie.
6. Het is wenselijk dat de deelnemende gemeente het schoolgebouw voor een symbolisch bedrag overdraagt of in bruikleen geeft aan de coöperatie en afspraken maakt over teruggave bij beëindiging van gebruik.
7. Afstemming/ afspraken inzake sociaal beleid ism. Ministerie van Sociale Zaken en betrokken gemeenten.
8. Ten behoeve van de gezinnen uit de grote steden moeten in de verschillende dorpen twee (wissel) woningen beschikbaar zijn. Het is aan de lokale coöperatie en dorpsgemeenschap de taak om hier invulling en uitvoering aan te geven. Vanzelfsprekend is het mogelijk om met de deelnemende scholen en dorpen en steden gemeenschappelijke oplossingen te vinden en te elkaar ondersteunen.

8. Maatschappelijke aspecten.

1. Voor de opleiding van jongens aan de Pabo ('learning on the job') is huisvesting in de dorpen noodzakelijk. In ieder dorp komt een huis ter beschikking voor de aspirant-docenten. Zij zullen hier meerdere jaren onderdak kunnen vinden.
2. De aspirant-docenten betalen een eigen bijdrage voor kost en inwoning en ontvangen een stagevergoeding. De studiekosten en de kosten voor kost en inwoning worden kwijtgescholden wanneer een diploma wordt behaald.
3. In elk dorp komen woningen beschikbaar voor de opvang van (gast) gezinnen uit de grote steden. Wanneer zij zich blijvend vestigen, vinden zij elders in het dorp onderdak.
4. Er wordt een regeling ontwikkeld/ afspraken vastgelegd over een eventuele overdracht van bijstandsuitkering van de ene naar de andere gemeente.
5. In de dorpen worden werk-leer projecten op gestart, bijvoorbeeld wanneer tienermoeders met hun kinderen zich in de dorpen vestigen. Vanzelfsprekend worden deze projecten mede gedragen door dorpsbewoners die ook in aanmerking zouden kunnen komen voor participatie in zulke projecten.

Actuele partners :

1. Gestart wordt in ieder geval met minimaal vier/ vijf kleine scholen. Op termijn wordt het experiment een koepel van zeven scholen en zijn drie van de vier grote steden betrokken. (initiatiefgroep basisschool Kats, Noord beveland; Gerardusschool, de Weebosch, Mids de Marren, Gaastmeer, De Bongerd, Hoog

- Keppel) gemeente Amsterdam; gemeente Utrecht) De gemeente Beek onderzoekt ten behoeve van de St. Hubertus school in Genhout aansluiting bij het experiment;
2. Isaac Beeckman Academie – Kapelle (vervolg-onderwijs);
 3. In Onderwijs op Maat ervaren (oud) onderwijzers als coach.
 4. Gemeente Amsterdam; den Haag (verkennend); Utrecht.

Initiatiefnemers: werkgroep Kats, werkgroep Gaastmeer, werkgroep de Weebosch/ gemeente Bergeijk, werkgroep Hoog Keppel, gemeente Amsterdam, Utrecht.

p/a: Jan Schuurman Hess,
Hamerstedestraat 25,
4485 AV Kats.
Tel: 0113-600400/ jansh@zeelandnet.nl